



אורך תקופת התחלובה והיובש

עופר קרול
החקלאית

מהו האורך הרצוי של תקופת היובש לפרות השונות? עופר קרול מציע לשנות במקצת את הקריטריונים המקובלים לגבי מועד הייבוש הרצוי.

בנתוני צריכת המזון, לא מובהק, לטובת היובש הקצר. מאחר וזה לא סקר אלא ניסוי במספר פרות קטן יחסית (84) צריך להיזהר במסקנות, אבל נראה כי שינוי מספר ימי ההריון לקביעת מועד הייבוש לתחום של 213-223 יום, יהא מבורך ויש מקום לבחון את יישומו. היובש מושפע לא מעט ממספר ימי התחלובה ומועד ההתעברות. הנטייה שיש היום במשקים רבים להרחיק את מועד ההזרעה הראשונה, ליותר מ-120 ימי חליבה והתוצאה של מצב זה, בו פרות רבות עדיין לא הרות ב-150 יום, גורם לכך שחלק ניכר מהעדר מושך את התחלובה לתקופות ארוכות מ-400 יום. בכמה מבחנים שנעשו לאחרונה ניתן להצביע על קשר ישיר שבין תחלובות ארוכות מ-380-400 יום לקטוזיס, אחרי ההמלטה הבאה.

נראה שצריך לבחון את ממשק ההתעברות, משך התחלובה ומשך ימי היובש במערכת אחת ואז יש סיכוי לצמצום במספר אירועי התחלואה לאחר ההמלטה ודומני שניתן יהא לצפות גם לשיפור בפוריות בתחלובה העוקבת בממשק הזנת היובש ובהנחה שמפרידים בין תחילת היובש לתקופת הכנה, יש מקום לבחון העברה לקבוצת ההכנה, לא לפני כ-250 ימי הריון לרזות וכ-268 לשמנות. לאחרונה, כנראה בגין המצוקה הכלכלית. חוזרת ועולה השאלה של שתי קבוצות הזנה, ממשק בו מעבירים את הפרות שירדו בחלב (שהן בעיקר הפרות שהתעברו מאוחר) למנה פחות ריכוזית באנרגיה ובחלבון. מניסיוני אין כל הגיון בפעולה כזו שיש בה חשש רב ביותר להשמנה של הפרות העוברות ממנה "גבוהה" ל"נמוכה". ראוי לזכור כי בעת שינוי המנה, הפרות כבר מצויות במצב פיזיולוגי של ירידה בחלב ועליה במשקל, כך שכל שינוי ממשק שיריד עוד יותר את החלב יגרום לזרימה מוגברת של חומרי מזון לרקמות הגוף.

קביעות והתמדה בממשק ההזנה, תכנון ההתעברות להריון של פחות מ-400 יום, הקפדה על משך היובש וההכנה, יש להם תרומה רבה בחיי הרפת, מניעת תחלואה וקידום התוצאה המקצועית/כלכלית. ■

כמה נתוני יסוד מקובלים:

- פרות שמתייבשות שמנות יורדות במצבן הגופני בתקופת היובש.
- פרות שממליטות שמנות נוטות לסבול מתחלואה מטבולית (בעיקר קטוזיס) לאחר ההמלטה.
- פרות שמתייבשות רזות עולות בדרך כלל במצבן הגופני בתקופת היובש.
- פרות שממליטות רזות אוכלות טוב יותר אחרי ההמלטה, מאלו שהמליטו שמנות.
- פרות שממליטות שמנות נוטות לייצר חלב עם תכולה רבה יותר של שומן אחרי ההמלטה.



מה אם כן עלינו לעשות? לייצר פרות "ממוצעות" לא שמנות ולא רזות הן בייבוש והן בהמלטה וזאת במצב גופני שנע בין 3 ל-3.5.

ההמלצות המקובלות בין רופאי החקלאית הן לתקופת יובש שלא תהא ארוכה מ-70 יום, לפרות הרזות ולא קצרה מ-60 יום, לשמנות. בהנחה שכך רוצים לפעול, נהוג לייבש את הרזות ב-208 ימי הריון ואילו את השמנות ב-218. התוצאה, בגלל שהפרות לא תמיד "ממושמות", שלעיתים עד כ-1/3 מהפרות נותרות יבשות קרוב ל-80 יום ועוד חלק אחר פחות מ-60 יום. ההמלצות נתקבלו אצלנו אחרי שנים רבות של סקרים, בהם נמצא כי ביובש ארוך מדי עולה הסיכוי לתחלואה מטבולית וביובש קצר מדי פוחת ייצור החלב. כדי למנוע תוצאה לא רצויה, נראה לי שיש מקום לשנות את ההגדרות המקובלות ולא ליבש את הפרות הרזות לפני כ-213 יום ואילו את השמנות ניתן להמשיך ולחלוב עד כ-223 ימים.

בעבודה שנעשתה בפלורידה M.S.Gulay et al (2003) J.D.Sci 86:2030-2038

השוו בתנאי ניסוי (לא סקר) שתי תקופות יובש: 30 ו-60 יום. המחברים מציינים שעל אף הבדל של כ-0.4 ק"ג חלב לטובת אלו שיובשו ב-60 יום, אין ולא נמצאה בהבדל זה, מובהקות סטטיסטית. בעבודה זו התקבל יתרון מסוים